

Snekkeled ved Kerteminde fjord

Af P.H. Rendsvig

I artiklen om »Maglebjerg ved Kerteminde fjord« i Fyenske Årbøger 1979 har jeg desværre ukvalificeret og lidt forhastet fremsat en hypotese om stednavnet »Snekkeled« ud fra den opfattelse, at navnet er af meget ny oprindelse, hvilket det ganske vist også er på det pågældende sted – ved sognegrænsen mellem Munkebo og Drigstrup – men *ikke* på egnen.

Senere har jeg – 700 m østligere – fundet marknavnet »Snekkenes Dild« anført på udskiftnings- og matrikelkortet for Drigstrup sogn. Dette kort er som udskiftningskort udarbejdet i årene 1785-1791 af landmåler Rasmus Høye. Senere er kortets nøjagtighed blevet prøvet, hvorefter det er blevet anvendt som matrikelkort (original I)¹. I den i forbindelse med matrikuleringsarbejdet udarbejdede arbejdsjournal er marknavnet iøvrigt stavet »Snekernes Dild«. Ordet »Dild« eller »Diil«, der betyder »del«, optræder mange steder på kortet: Hyllegaards Dild, Strand Diilen o.s.v.

Professor Kousgård Sørensen har derefter oplyst mig om, at markbogen af 1682 for Drigstrup sogn har marknavnet »Sneche Ledtz Agre« i det samme område. Dette godtgør klart, at Snekkeled-navnet har sin oprindelse her på dette østlige sted, samt at navnet er af gammel oprindelse.

Endnu et tredie sted findes Snekkeled-navnet anført, nemlig i provst Nicol Seidelin Bøghs manuskript: »Beskrivelse over Bierge Herred i Almindelighed og Kierteminde- og Drigstrup-Sogne i Særdeelehed« (ca. 1770).² I dette manuskript er der sidst i afsnittet om Drigstrup sogn et kort stykke »Angaaende Hedenske Begravelser« med omtale af forskellige »Steen-Hobe«. Her er bl.a. anført: »I Drigstrup Svanekiers Mark ved... og ved Snedker-Leddet ved Vibye Mark er ligedan en Hob Steene, men den sidste videre adspredt«. Den omtalte stenhob eksisterer desværre ikke mere. Alligevel må man ud fra stedsangivelsen iøvrigt kunne slutte, at »Snedker-Leddet« er identisk med »Snekkeled« ved »Snekke(r)-nes Dild«.

Der er ikke noget mærkeligt i, at provst Bøgh har brugt ordet snedker, som han vidste hvad var, i stedet for ordet snekke, som han ikke rigtig vidste hvad var. Også Snekkersten ved Helsingør er på et tidspunkt blevet skrevet Snedkersten.

Kousgård Sørensen gør iøvrigt opmærksom på, at ordet snekke ikke alene kan bruges om et skib, men også om en skibssætning, og at man bør være opmærksom på, at den af provst Bøgh omtalte »Hob Steene« kan have været en skibssætning.

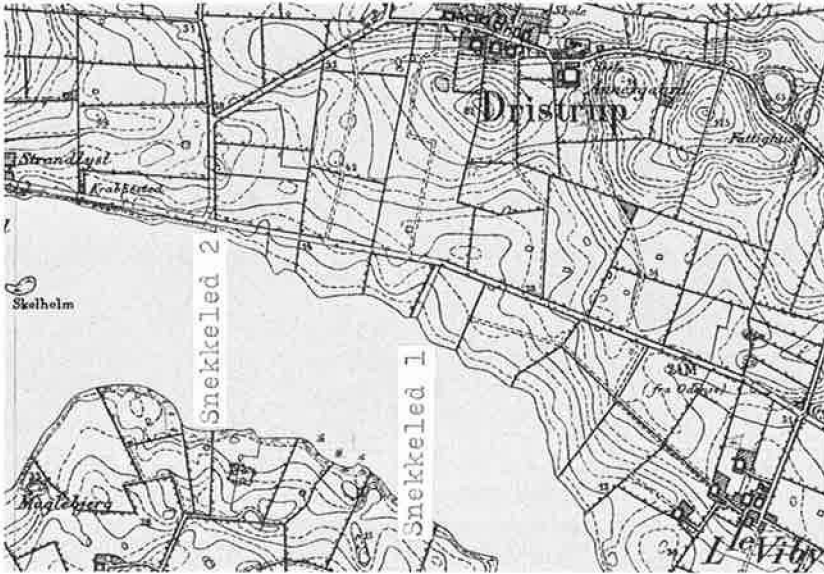
Kousgård Sørensen har ligeledes gjort opmærksom på den mulighed, at »Snekkenes Dild« kan være en fejl for »Snekke/les Dild«, således at der ikke foreligger to navne, Snekkeled og Snekke(r)nes Dild, men kun ét navn, Snekkeled.

Men hvor har dette led så ligget? Ja, det vil være naturligt at tænke sig, at det har ligget der, hvor det markskel, der går fra Drigstrup by mod syd til Kerteminde fjord, har krydset den ældste vej fra Munkebo til Kerteminde.

Dette markskel fra Drigstrup by mod syd ned til fjorden dannede skel mellem »Drigstrup Svanekiers Mark« mod vest og »Fælleden« mod øst. I løbet af 1700-tallet er »Fælleden«s jorder åbenbart blevet henlagt dels under Drigstrup Svanekiers Mark, dels (længst mod syd) under Vibye Lille Mark. På det meste af strækningen består det gamle markskel imidlertid stadig – som en blanding af jordvold og stengærde.

Den ældste vej fra Munkebo til Kerteminde langs med Kerteminde fjord er vist på Videnskabernes Selskabs kort over Fyen m.m. i 1:120000 (1780) og på det dertil hørende forarbejde i 1:20000 over en Del af Odense og Nyeborg Amter (1775).³ Vejen er endvidere med en noget nøjagtigere opmåling og indtegnning vist på det ovenfor omtalte udskiftnings- og matrikelkort over Drigstrup sogn. Vejen har været ganske smal – næppe bredere end en markvej idag. Ved det omtalte markskel har afstanden til kystlinien været ca. 45 m.

Set med nutidens øjne virker det helt absurd med led på en vej mellem købstæder. Men indtil vejforordningen af 13. december 1793 og nogen tid derefter var forholdene sådan. Det kan således nævnes, at L.M. Wedel i sin »Indenlandske Rejse«, 1803, beretter at han på vejen fra Dalum til Fraugde, der kun er en mil, kørte forbi 25 led, »som man idelig maa lukke op, saa jeg tilsidst lod Kudsken gaae«.

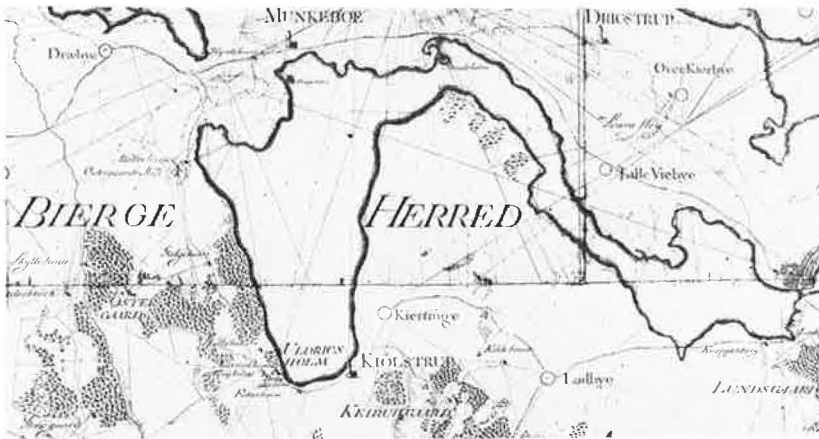

Udsnit af målebordsblad fra 1884, 1:25.000 med markering af beliggenheden af det oprindelige Snekkeled (1) og det flyttede Snekkeled (2). Markskellet fra Drigstrup (lige vest for »D«) mod syd til fjorden blev i forbindelse med udskiftningen afbrudt på en 200 m (= 1 cm) lang strækning nord for Odense-Kerteminde landevej.

Den gamle vej fra Munkebo til Kerteminde blev nedlagt i forbindelse med Drigstrup sogns udskiftning, der blev iværksat 1797.^{4a 4b} Snekkeleddet mistede herved sin betydning, og leddet er derfor blevet fjernet, og åbningen i markskellets stengærde er blevet lukket. På den ny 22 alen brede Købstadvej er der ikke blevet etableret noget led.

Snekkeleddet er derefter langsomt blevet glemt. Navnet har dog nok endnu kunnet huskes gennem et par generationer, men sådan at det er blevet mere og mere usikkert, hvad navnet egentlig var knyttet til.

I 1855 blev så »Hindsholmvejen« udført – skrævejen fra Munkebo gennem Drigstrup sogn til Mesinge på Hindsholm. Udførelsen skete i henhold til approbation af 25. februar 1854 fra Indenrigsministeriet til Amtsraadet for Odense Amtsstuedistrikt. Der henvises i skrivelsen til et nu bortkommet kort, hvor vejens linie er betegnet med bogstaverne A-F-G-H-C. Her må A være vejforgreningen ved det sted ved sognegrænsen mellem Munkebo og Drigstrup, der senere er blevet omtalt som »Snekkeled«. Dette navn er ikke anført i approbationsskrivelsen, og der har heller

Forarbejde (1775) til Videnskabernes Selskabs kort, her gengivet i 1:90.000. Nord for fjorden ses den gamle slyngede vej, der var i brug indtil 1797, da den i forbindelse med udskiftningen i Driestrup sogn blev flyttet lidt længere ind i land til den nuværende mere lige linieføring.

ikke dengang været nogen terrængenstand her, hvortil et stednavn kunne knyttes, allerhøjest et fårehus.

Første gang, »Snekkeled« anføres som navn på vejforgreningen her, er i »Kierteminde Avis« for den 23. maj og den 19. oktober 1882 i forbindelse med omtalen af en færdselsulykke (hvor hestene for dagvognen løb løbsk) og den påfølgende retssag. Den 19. oktober skrives: »... det saakaldte Snekkeled, hvor Kierteminde-Landevejen støder til Hindsholms Landevej...«. Udtrykket »det saakaldte« viser, at »Snekkeled« ikke var et gammelkendt navn på dette sted.

I tiden efter 1882 omtales Snekkeled adskillige gange i »Kierteminde Avis« i forbindelse med færdselsuheld, snekastning, cykleløb eller andre forhold landevejen vedrørende.

I de af provst E. Høyer-Møller nedskrevne »Samlinger til Kølstrup Sogns Historie«⁵ er i forbindelse med omtalen af den ved Kierteminde fjords sydside beliggende banke »Maglebjerg« henvist til »Navnet paa et overfor »Maglebjerg« liggende Hus »Snekkeled« (Munkebo 41)«. Dette notat, der formentlig er skrevet i tiden op imod provst Høyer-Møllers afgang i 1892, må imidlertid indeholde en misforståelse. Det eneste hus, der kan være tale om, er nemlig det, som vejmand Hans Christensen byg-

Udsnit ved »Snekkenes Dild« af det ældste matrikelkort (original I), 1:4.000. Markskellet mellem »Drigstrup Svanekeiers Mark« og »Fælleden« ses lige til venstre for »S« i »Snekkenes Dild«. Den gamle, let slyngede vej til Kerteminde ses under ordene »Snekkenes Dild«. Den er vist med to linier (desværre meget tynde) med ca. 1 mm afstand. Den ny Kertemindevej, der har en bredde på 22 alen (= ca. 3 mm), forløber retlinet – med et let knæk, hvor den krydser markskellet.

gede i 1869 på en parcel af matr. nr. 41, Munkebo. Og dette hus har navnet »Krabbested«. – »Snekkeledgård« i den østlige ende af matr. nr. 41 blev først bygget i 1916.

Noget andet er, at vejmand Hans Christensen, der passede landevejsstrækningen fra Munkebo til sognegrænsen, godt kan have været ophavsmanden til flytningen af Snekkeled-navnet – eventuelt sammen med de to andre vejmande, der passede de tilstødende vejstrækninger i Drigstrup sogn af henholdsvis Kertemindevejen og Hindsholmvejen. De var alle tre fra Drigstrup sogn, og de kan alle have hørt om navnet »Snekkeled« uden at vide andet om, hvor det hørte til, end at det var nede ved fjorden. Og når de mødtes ved sognegrænsen, hvor deres vejstrækninger stødte sammen, kan de meget vel være blevet enige om, at det nok var ved denne vejforgrening, at Snekkeled-navnet hørte til.

Det ville herefter være interessant, om der kunne findes noget vedrørende snekker ved det oprindelige Snekkeled, hvor markskellet fra Drigstrup løber ud i fjorden.

En eventuel skibssætning vil det dog næppe være muligt at kunne spore idag.

Visse ting i terrænet og på udskiftningskortet kunne imidlertid tages som tegn på, at der her har været et anløbssted. Markskellets stengærde fortsætter lidt ud i vandet og drejer derpå et par meter mod øst, således at det kan opfattes som en lille læmole. I nogen grad svarende hertil er kystlinien på udskiftningskortet vist med en ca. 10 m dyb vig øst for markskellet. Denne vig er nu nærmest tilgroet. Dog er der på dette sted en grøft, der om sommeren lumskeligt er skjult af det høje græs.

Bevoksningen med siv, star, højt græs, brændenælder, buske og et stort træ med nedhængende grene gør det i det hele vanskeligt at opnå et klart overblik over terrænet her. En langstrakt lavning, der langs markskellets østside strækker sig hen under det høje træ, kan lede tanken hen på et nøst (skibsstade).

Noter

1. Matrikeldirektoratet. Det andet eksemplar af udskiftningskortet med angivelse af alle de smalle agre fra fællesskabets tid opbevares på Lundsgård, der var største lodsejer i Drigstrup på udskiftningstiden.
2. Kertemindemuseum.
3. Concept Carte over endeel af Odense og Nyeborg Amter efter det Kongl. Videnskabsbernes Societets ordre optaget af C. Wessel. Aar 1775. Geodætisk Institut.
- 4a. Udskiftningen af Drigstrup sogn var blevet stærkt forsinket, bl.a. på grund af vanskeligheder i forbindelse med de mange af Kertemindemøbstad og af Kertemindemøbtorere ejede arealer i den østlige del af Drigstrup sogn. For at fremme sagen skriver landinspektør Nouvel den 23. juli 1795 til Kammerherre og Stiftsbefalingsmand de Buchwald bl.a.: »... paa det Fæsterne, der nu i 10 Aar have udreven Jorderne, tilbageholdt Giødningen, og i Forventning om nærforestaaende Udskiftning forsømt Hegnets Vedligeholdelse, ikke ganske skulde blive ruinerede...«
- 4b. I Pro Memoria indgivet til Danske Cancelli den 6. juni 1800 af Drigstrup Sogns Gårdbrugere (der ønsker fritagelse for arbejde ved landevejen Nyborg – Odense) oplyses, at »vi alle for nu 3 Aar siden fik vore Jorder af Fællesskab udskiftede« og »at vi formedelst vores Hoveri og Veiarbeide endnu ikke har kunnet overkomme alt det meget og nødvendige Arbeide, som formedelst Udskiftningen forefalder, deels ved vores Jordlodders Indhegning, og deels med nye Kirke- og Mølleveies og Kiøbstædveies Anlæg, med meget andet som en Udskiftning, især de første Aaringer nødvendig fører med sig...«
5. Rigsarkivet.